

nogen anden Statsskik, som i Længden lader sig praktisere i vort moderne Samfund; det er min bedste Overbevisning. Men hvis den parlamentariske Statsskik var uløselig, absolut knyttet til den Betingelse, at der altid i det folkevalgte Kammer skulde være et kompakt Flertal, til hvilket et Ministerium kunde støtte sig, var det umuligt at praktisere Parlamentarismen, umuligt at praktisere den parlamentariske Statsskik i en hel Række Lande, eller i hvert Tilfælde til Tider umuligt at gøre det. Thi som bekendt udvikle i Nutiden Partiforholdene sig ikke i Retning af de store Koncentrationer, men meget snarere i Retning af Decentralisation, i Retning af Gruppedeling og Regering paa Grupper. Jeg har selv tidligere i denne Sal hævdet Ønskeligheden af, at der var et saa godt sammentømret og saa kompakt Flertal som muligt, der kunde tjene til Grundlag for den parlamentariske Statsstyrrelse, og jeg er overordentlig bedrøvet over, at det ikke mere er Tilfældet i dette Øjeblik; jeg haaber, det maa blive Tilfældet igen. Det er sikkert, at den parlamentariske Statsskik har overordentlig store Vanskeligheder, hvor det ikke er Tilfældet; men den bliver ikke umulig; thi var det Tilfældet, maatte den være bleven umulig i en hel Række af Europas Lande, hvor den dog stadig flourer. Selv i Parlamentarismens Mønsterland, England, vil man, naar man ser paa dets Historie i det sidst forløbne Aarhundrede, se en Række Mindretalsregeringer. De ere ikke opstaaede under Forhold, hvor der var Partier, som kunde bære en Regering — thi under den parlamentariske Statsskik kan jo ingen Regering een Dag overleve et Mistillidsvotum fra Flertallet i det Ting, paa hvilket det støtter sig —; men ikke desto mindre have Mindretalsregeringer kunnet sidde et ikke ganske ringe Spand af Tid. Hvorfor? Fordi der ikke var noget regeringsdygtigt Flertal, som kunde afløse dem. De maatte vige den Dag, der var et saadant Flertal; men saa længe der ikke var det, kunde det Mindretal, der relativt set sad inde med Flertallets Ret, d. v. s. med de bedste Betingelser for at kunne lede den politiske Udvikling i Landet, bevare Regeringen, saa længe disse Betingelser fandtes. Og man kan ikke sigé, at disse Regeringer — jeg tænker til Eksempel paa Robert Peels Administration i Fyrreerne efter Brudet med Disraëli og den egentlige højre Fløj af det Peelske Parti og jeg tænker ogsaa paa Derbys og Disraëlis Administrationer

i 50-erne og 60-erne — disse Administrationer have hørt til de mindst betydelige i Englands Historie. Den Peelske Regering gennemførte, efter at den var kommen til at sidde som Mindretalsregering, Kornlovenes Ophævelse, der var en grundlæggende Reform for hele det økonomiske Samfundsliv i England, ja, blev grundlæggende, kan man sige, for den ganske Verdens Udvikling paa disse Omraader. Benjamin Disraëlis Regering i 60-erne gennemførte den anden store Valgreform i England. Det er derfor muligt for en saadan Regering at regere, ja, endogsaa at udrette ganske betydelige Ting, saa længe der ikke mod den danner sig en Koalition, der er regeringsdygtig. Dette er jo nemlig Korrektivet mod, hvad der kunde kaldes parlamentariske Mindretalsregeringer. Det er Korrektivet i et Samfund, hvor den parlamentariske Statsskik hersker; det er ikke tilstrækkeligt, at der danner sig, hvad jeg vil kalde et sammenløbet Flertal mod den, der har det ene Formaal: at styrte den eksisterende Regering. Det kan lade sig gøre i et Land, hvor der ingen parlamentarisk Statsskik er, og hvor derfor Partierne handle uden Ansvar, men det kan ikke lade sig gøre i et Land, hvor der er parlamentarisk Statsskik, og hvor derfor den Omstændighed, at man styrter en Regering, paalægger den absolute Forpligtelse at danne en anden og levedygtig Regering. En saadan Koalition vil derfor ikke kunne dannes, før Betingelserne ere til Stede for den, og saa længe disse Betingelser ikke ere til Stede, kan en Regering regere paa et relativt Flertal, men den Dag, da der danner sig en regeringsdygtig Koalition, maa den vige for det absolutte Flertal, som denne Koalition repræsenterer.

Mit Skøn er nu, for at vende tilbage til danske Forhold, at der ogsaa efter Valgenes Udfald kan eksistere en levedygtig Regering, denne Regering eller en anden, støttet paa de 2 Grupper, paa hvilke denne Regering er dannet, vel at mærke, kun hvis vi naa til Enighed om den Sag, her ligger for. Sker det, saa er der intet i Vejen for, at der paa de nuværende Regeringsgrupper kan føres en levedygtig og handledygtig Regering, saa længe der ikke danner sig nogen levedygtig Flertalskoalition mod den. Det er jo tænkeligt, at det kan ske, men det kan neppe ske før efter et nyt Valg. Men det kunde jo tænkes, at den radikale Gruppe her i Tinget kunde blive stærk nok, finde Alliance nok til at kunne danne en saadan Regering. Det skulde glæde mig paa en vis Maade,